

ETNIŠKUMAS

ŽMOGAUS TEISIŲ UŽSIĖMIMO SCENARIJUS

Žmogaus teisių balsas

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS

Scenarijai mokytojams

SĖKMINGOS INTEGRACIJOS BEI SUGYVENIMO LINK: NUSIMESTI STEREOTIPUS ETNINIŲ IR RELIGINIŲ GRUPIŲ ATŽVILGIU

Šis metodinis rinkinys – žmogaus teisių užsiėmimo scenarijus, skirtas pedagogams ir jaunimo darbuotojams. Scenarijų sudaro glausta tematinė informacija, svarbiausių sąvokų sąvadas, diskusiniai klausimai ir metodai. Scenarijus orientuotas į 8-12 klasių moksleivių žmogaus teisių švietimą.

TURINYS: Agnė Vitkutė, Giedrė Šėmytė, Goda Savickaitė, Milda Janeikaitė

DIZAINAS: Ruta Krau

PAGRINDINĖ INFORMACIJA

Žinių ir tiesioginio kontakto trūkumas gali sukelti neigiamą požiūrį į kitų etninių ir religinių grupių atstovus. Nepažintus asmenis ar jų grupes esame linkę apibūdinti stereotipais ir apibrėžti kaip kitus, esančius visuomenės paribyje. Tai paskatina etnocentriinių ir ksenofobinių nuostatų įsigalėjimą. Be to, nepalankioje padėtyje esantiems individams padidėja tikimybė susidurti su daugialype diskriminacija. Savęs atskyrimas nuo kito gali apimti nesąmoningų prielaidų susiformavimą. Štai keletas šio reiškinio požymių: teigiamų savybių priskyrimas žmonėms, kurie yra panašūs į jus; tikėjimas, kad žmonės, kurie skiriasi nuo jūsų ar jūsų socialinės grupės, kelia grėsmę jums ar jūsų gyvenimo būdui; nepasitikėjimo jautimas kitų grupių žmonėms, nors nepažįstate nė vieno asmens iš tos grupės; manymas, kad žmonės, nepriklausantys jūsų socialinei grupei, nėra tokie protingi ar ypatingi, kaip jūs ir jūsų grupė. Tokios nuostatos yra būdas paneigti kitų žmonių individualumą, todėl tie, į kuriuos nukreiptas tokio pobūdžio požiūris, vertinami kaip verti mažiau orumo ir pagarbos. Iš to kyla marginalizuotų grupių persekiojimas ir net smurtinių veiksmų išaugimas.¹

Lietuvoje galima aptikti atskirties ar išankstinių nuostatų pavyzdžių. Žvelgiant iš kultūrinės ir socialinės perspektyvos, Lietuvos visuomenė išlieka gana uždara. Lietuvos gyventojai nerimauja dėl potencialių neramumų ar socialinių grėsmių, konkurencijos dėl darbo vietų, kuriuos gali sukelti pabėgėlių atvykimas į šalį. O išanalizavus Lietuvos gyventojų požiūrį į įvairias religines grupes ryškėja, kad didžiausia socialinė distancija išlieka musulmonų atžvilgiu. Ši distancija gali būti siejama su įvykiais užsienio šalyse (pavyzdžiui, pabėgėlių krize, teroristiniais išpuoliais), bet ne Lietuvoje.² Daug priešiško sulaukia ir Lietuvos romų bendruomenė, Antrojo pasaulinio karo metais nukentėjusi nuo genocido. Beveik 40 procentų šalies gyventojų nenorėtų dirbti su jais vienoje vietoje, o pati romų bendruomenė nuolat susiduria su dideliu nedarbu, skurdu, socialinių įgūdžių stoka.³ Norint atsisakyti išankstinių nuostatų ir nusimesti priešišumą, reikia visapusiškos žiniasklaidos, empatijos ir tolerancijos ugdymo, tačiau svarbią vietą užima ir edukacija šiais klausimais.

¹ „What is othering?“, 2020,

<https://www.verywellmind.com/what-is-othering-5084425>

„The Problem of Othering: Towards Inclusiveness and Belonging“,

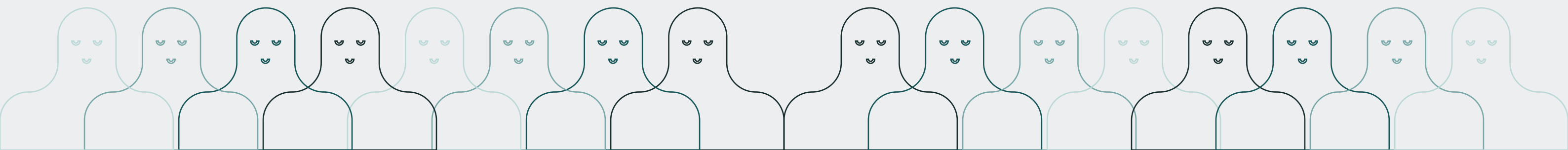
<https://otheringandbelonging.org/the-problem-of-othering/>

² Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto užsakymu atliktos visuomenės nuostatų apklausos 2020 m. rezultatai, LSTC Etninių tyrimų institutas, 2020,

<http://www.ces.lt/wp-content/uploads/2021/01/Visuomen%C4%97s-nuostatos-apklausa-rezultatai-2020.pdf>

³ „Romų nedarbą lemia ne kilmė, bet socialinės aplinkybės, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba“, 2019,

<https://lygybe.lt/lt/naujienos/romu-nedarba-lemia-ne-kilme-bet-socialines-aplinkybes/1152>

SVARBIAUSIOS SĄVOKOS

- Daugialypė diskriminacija** - bet kokie asmenų diskriminacijos dėl biologinės lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos, tikėjimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės ar kitų bruožų deriniai ir diskriminacija, kurią patiria tie, kas turi arba manoma, kad turi, šiuos bruožus. ⁴
- Etnocentrizmas** - socialinė nuostata, kad visuomenės grupė, kuriai asmuo priklauso, yra pranašesnė už kitas. Etnocentrizmas gali pasireikšti perdėtu savo grupės pranašumo vertinimu ir kitų grupių sumenkinimu.
- Ksenofobija** - baimė ar akivaizdus nepasitenkinimas užsieniečiais, nepažįstamaisiais ar asmenimis, besiskiriančiais nuo didesnės visuomenės dalies. Tai gali sukelti ar paskatinti priešiškas ar smurtines reakcijas visuomenėje, pavyzdžiui, dalies imigrantų išvaymas iš konkrečios visuomenės gyvenamosios erdvės. ⁵
- Pabėgėlis** - asmuo, palikęs savo šalį, dėl nesaugumo, persekiojimo ar karinių konfliktų. Pagal 1951 m. Jungtinių Tautų Konvenciją dėl pabėgėlių statuso „pabėgėlis“ yra asmuo, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba. ⁶
- Pharrajimos** (liet. sunaikinimas, suskaldymas) - romų tautybės asmenų naikinimas Antrojo pasaulinio karo metais.
- Tautinė mažuma** - etninėmis, kultūrinėmis ir kalbos ypatybėmis iš valstybės gyventojų daugumos išsiskiriančios žmonių grupės.

DISKUSINIAI KLAUSIMAI

- Kodėl esame linkę atstumti tuos, kuriuos ne taip gerai pažįstame?
- Kuo svarbi yra tolerancija? Kaip galėtume ją ugdyti ir skleisti visuomenėje?
- Kaip turėtų jaustis žmogus ne savo noru palikęs šalį ir jaučiantis baimę dėl savo gyvybės ir ateities?
- Pasidomėkite ir pateikite gerųjų pabėgėlių bei tautinių mažumų integracijos pavyzdžių.
- Kokias žinote Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų šventes ar tradicijas?
- Kaip galima padėti pabėgėliams pritapti šalyje?

METODAI

- Individualaus ar grupinio projekto rengimas, kuriuo skatinama susipažinti su Lietuvoje gyvenančiomis tautinėmis ar religinėmis mažumomis. Moksleiviams galima pasiūlyti atkreipti dėmesį į šiuos dalykus: su kokiais sunkumais, iššūkiais tos grupės susiduria; kaip jos prisideda prie Lietuvos kūrimo; koks jų kultūrinis paveldas ir pan.
- LRT dokumentinio filmo „Juodasis paukštis. Romų genocido atmintis“ peržiūra ir aptarimas (prieinama per: [LRT dokumentinis filmas „Juodasis paukštis. Romų genocido atmintis“ | Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės \(lrv.lt\)](#)). Galimi klausimai ir temos diskusijai: kaip genocidas paveikė romų bendruomenę ir jos narius; kuo svarbi yra istorinė atmintis.
- Įsivaizduokite, kad esate pakviesta ar pakviestas į ekspertų komandą, kurios užduotis yra parengti integracijos ir pagalbos programą pabėgėliams ir padėti jiems sėkmingai integruotis visuomenėje. Rengdami programą pagalvokite apie šiuos dalykus: kokias įstaigas kviestumėte bendradarbiauti; kaip užtikrintumėte, kad mokyklinio amžiaus jaunimas galėtų toliau mokytis; kaip organizuotumėte lietuvių kalbos mokymą; kokiais būdais padėtumėte susirasti darbą ir būstą pabėgėliams; kaip suteiktumėte prieigą prie būtiniausių reikmenų.

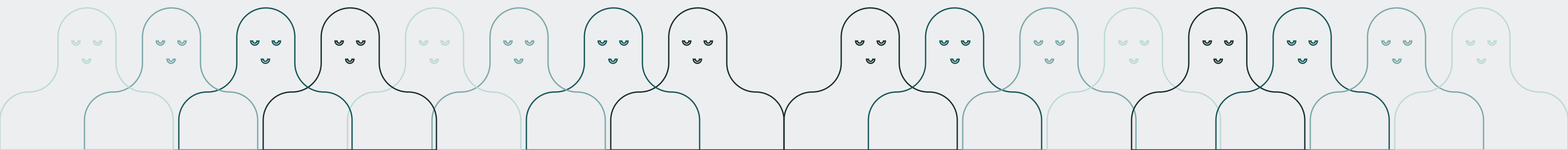
PAPILDOMA INFORMACIJA IR REKOMENDACIJOS

- Paroda „Kuriantys Lietuvai: pabėgėlių portretai ir istorijos“ (nors paroda ir pasibaigė, tačiau internetiniuose portaluose galima rasti pabėgėlių istorijų) [nuorodos: [Parodoje – pabėgėlių portretai ir istorijos: pasinaudojo antru šansu gyventi ir dabar kuria Lietuvai | Žmonės.lt \(zmones.lt\)](#); [Jautri Lietuvoje gyvenančių pabėgėlių žinutė: nesame grėsmė, pagalbos prašome ne pinigais, o šypsena - LRT](#); „Kuriantys Lietuvai: pabėgėlių portretai ir istorijos“ VA Carito Užsieniečių integracijos programos parodos atidarymas – Vilniaus arkivyskupijos Caritas]
- Tautinių mažumų departamento prie LR Vyriausybės leidinys apie Lietuvoje gyvenančias tautines bendrijas (nuoroda: https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/Tautines_bendruomenes_Lietuvoje2019-01-21a.pdf)
- Daugiau apie romų genocidą galite paskaityti čia: [romu_genocidas_2020_04_05_galutinis_maketas.pdf](#) (lrv.lt)

⁴Daugialypė diskriminacija, Europos lyčių lygybės institutas, <https://eige.europa.eu/lt/thesaurus/terms/1297>

⁵Rasizmas ir ksenofobija, Mano teisės, 2008, <https://manoteises.lt/straipsnis/rasizmas-ir-ksenofobija/>

⁶Noriu gauti prieglobstį LR, MIGRIS, <https://www.migracija.lt/noriu-gauti-prieglobst%C4%AF-lr>

© Žmogaus teisių balsas
2021, Vilnius

www.ztbalsas.lt
info@ztbalsas.lt

